

Sammendrag, fra Inger Anneberg – til workshoppen ”Det gode kontrolbesøg”

Uvarslet kontrol af dyrevelfærd

– uretfærdig, ydmygende, nødvendig, lærerig?

På den ene side er kontrol af dyrevelfærd nødvendigt. Enten fordi landmændene frygter, at andre landmænd ellers vil snyde og få en gevinst ad den vej - eller fordi dyret ikke kan tale sin egen sag.

På den anden side er den uvarslede kontrol af dyrevelfærd besværligt og nogle gange ydmygende i en travl hverdag – og ikke mindst oplever landmænd, at kontrol kan føles uretfærdigt, fordi ”kontrolløren kan altid finde noget, hvis hun vil.” Men kontrol burde tage mere udgangspunkt i landmandens hverdag og mindre i regler lavet ved et skrivebord – og der burde være mere fokus på helhed frem for detalje.

Sådan lyder nogle af de erfaringer, som landmænd har med kontrol af dyrevelfærd. Mit oplæg tager udgangspunkt i mit ph.d.-projekt om kommunikation mellem landmænd og myndigheder om dyrevelfærd - ”Actions of and interactions between farmers and authorities in relation to animal welfare”, som jeg er i gang med på Institut for Husdyrvidenskab på Århus Universitet i Foulum. Projektet udføres med antropologiske, kvalitative metoder – dvs. jeg har været på feltarbejde, hvor jeg har observeret og arbejdet med på tre gårde, og jeg har fulgt med kontrollører fra Fødevarestyrelsen og fra NaturErhvervsstyrelsen (tidl. Plantedirektoratet) ud på 22 gårde med husdyr, hvor de har skullet gennemføre uvarslet kontrol af dyrevelfærd. Bagefter har jeg været tilbage og lavet interviews med 12 landmænd og 12 kontrollører om oplevelsen af kontrol, ligesom jeg sætter fokus på de sociale sammenhænge, der påvirker dyrevelfærden på gården, fx samarbejdet med medarbejderne, dyrlægen, rådgiveren, ect.

Kontrol, eller auditering, som det også nogle gange kaldes, er noget mange mennesker i vidt forskellige fag oplever. I sundhedsvæsenet er kvalitetskontrol en del af hverdagen for de ansatte – i landbruget er den uvarslede fem procents kontrol af dyrevelfærd indført af myndighederne for at sikre, at loven, den nationale og EU-lovgivningen, overholdes. For økologerne er kontrol endnu mere omfattende end blandt ikke-økologer.

I mit oplæg fortæller jeg om de erfaringer, som landmændene og kontrollørerne har gjort sig i nogle af de kontroller jeg har deltaget i (velfærdskontrol primært på ikke-økologiske gårde). Uanset hvilken type kontrol der er tale om, handler mødet mellem kontrollør og landmand om kommunikation mellem mennesker – og jeg viser, gennem case-eksempler, hvordan dette særlige møde skaber usikkerhed - og hvilke (etiske) dilemmaer der kan opstå i mødet. Jeg kommer ind på de myter og fortællinger, som kontrollører og landmænd har om hinanden og på, hvordan landmænd og kontrollører forklarer, hvad der

gør en kontrol konstruktiv eller problematisk. Til slut stiller peger jeg på nogle konkrete råd, der måske kan gøre oplevelsen af kontrol mere konstruktiv.

Inger Anneberg er 55 år, journalist og master i Sundhedsantropologi fra Århus Universitet. I hendes masterspeciale skrev hun om landmænd i krise.